

HAITSKI DELEGATJE VRŽE NI V JEČO

Na ta način se maše usta, da ameriški delavstvo ne izve resnice o postopanju z delavci na Haiti.

Washington, D. C. — Sad jenške diktature nad "svobodno" in neodvisno zamorsko republiko je ta, da je policija pobrala pet delavskih delegatov z ladje, ko so se imeli odpeljati na kongres Panameriške delavske federacije v Washington, in jih vrgla v zapor. Mogotebi na otoku so se bali, da bodo delegatje povedali ameriški delavstvu resnico o ravnanju s haitskimi delavci, pa so delegatje zamašili usta na ta način, da so jih zaprli, dasiravno niso izvršili nobenega kaznjivega prestopka. Ravno ob tistem času je policija aretirala sedem urednikov neodvisnih listov in jih vrgla v ječo.

Te fakte je brzojavno sporočila Panameriški delavski federaciji delavska federacija na otoku St. Dominga. Obenem je apelirala tudi za pomoč.

Otok Haiti je od leta 1915 pod kontrolo državnega departmanta, zadnjih pet let pa pa vlada generalni major John H. Russell, ameriški komisar. Svoje kontrolo nad otokom izvršuje skozi predsednika Haitse republike Louis Borna. Precejšnje število delavskih strokovnih organizacij je postalo žrtev teh dveh mogotev.

Delegatov v Venezueli je bilo tudi preprečeno odpotovanje v Washington. To je izvršil diktator Gomez, ki je poznan kot prijatelj ameriških kapitalistov. Gomez ima za sabo kravo preteklost, tako izjavlja Santiago Iglesias. Metal je v ječo organizatorje delavskih strokovnih organizacij, pa jih tudi ubijal. Potlačeval je stavko in se prizadeval potlačiti delavsko gibanje.

Sacco in Vanzetti

že sto ur brez jedi

Jetnika pijeta vodo, to je vse. Governerjeva preiskava bo zaključena ta teden.

Boston, Mass., 21. jul. — Sacco in Vanzetti sta danes opoldne dokončala prvih sto ur gladovne stavke. Nekoliko sta oslabela, toda hujših posledic še ni opaziti. Vsa dan popijeta obilico vode. Posoda z vodo je vedno prazna, dočim ostanejo jedila, ki jih redno prinašajo v celico, nedotaknjena. Vanzetti neprestano kadi cigarete; Sacco ne kadi nič.

Jetnik Hendry je danes obiskal jetnika in ju vprašal, če želi kakšno posebno hrano ali kaj drugega. Oba sta odgovorila, da nočeta ničesar, kar se tiče jedi. Jetniki zdravnik ju opazuje vsak dan.

Zaslišavanje prič v preiskavi, katero vodi governer Fuller in njegova posvetovalna komisija, je bilo večerj zaključeno. Argumenti bodo morda trajali še dva dni, nakar bo dvojna preiskava končana.

Konj je ubil deklico.

Ottawa, Ill. — Dveletna Mary Gerbovič iz La Salla je bila v sredo zmečkana do smrti na hodniku pred hišo, ko je šel čez njo voz z ledom, ki sta ga vlekla splasena konja.

Policajka dala zapreti moža. Chicago. — Policajka W. Casey je večerj dala zapreti svojega moža, ker ji ni hotel izplačati mesečnega alimonija za njiju sedem let staro hčerko. Izpuščen je bil, ko je plačal \$90.

"Naše ljudstvo ima rajše smrt kot sužnost"

Tako se je izrazil nikaragviški delegat na konvenciji ameriške delavske federacije. — Zadnji čin pomorščakov silno razplamtli Nikaragvičane.

Washington, D. C. — Nepričakovano in na dramatičen način se je pojavilo vprašanje jenškiškega imperijalizma na peti konvenciji Panameriške delavske federacije. Proti koncu se je vstal delegat Salomon de la Selva, zastopnik Nikaragvske delavske federacije in je z ognjevitimi besedami povedal, da je prejel poročilo, po katerem je ameriška pehota ubila tri sto njegovih rojakov.

"Izjavljam v imenu Nikaragvske delavske federacije," je pripovedoval z ognjem, "ako Združene države ne umaknejo mornariške pehote, tedaj bodo morale uničiti vse nikaragvsko ljudstvo. Rajše umremo, kot živimo v sužnosti. Podvrgli se ne bomo imperijalizmu. Rajše umrjemo boreč se proti mornariški pehoti, kot da postanemo sužnji v svoji deželi."

Kasneje je de Selva povedal zastopnikom Federalizirane tiska, da Nikaragvska delavska federacija ne prizna "miru," ki ga je diktiral Henry L. Stimpson, Coolidgev privatni poslanik. "Liberalci in konservativci so sklenili ta mir, ne pa delavno ljudstvo. Mi nismo zainteresirani v sporu teh dveh političnih strank in njih privatne pogodbe niso obvezne za nas."

Uspeh tedenske kampanje v Passaicu je velik

Delavski strokovni organizaciji se je pridružilo več kot pet sto novih članov.

Passaic, N. J. — Teden trajajoča kampanja za organiziranje delavcev v strokovnih organizacijah se je dobro obnesla. V teku sedemdesetne kampanje se je prijavilo več kot pet sto delavcev za vstop v delavske strokovne organizacije. Voditelji strokovno organiziranega delavstva so tako navdušeni od tega uspeha, da se lokalni strokovni centrali v Petersonu in Newarku poganjata, da se v njih mestih priredi kampanja, ki bo trajala ves teden.

Samo silna nevihta z gromom in treskom je preprečila, da se v nedeljo ni obdržal največji delavski shod, kar jih je bilo po stavki tekstilnih delavcev. V parku je bilo zbranih že šest tisoč delavcev, ko je pričel liti dež kot iz kakega.

Shodi med tednom so bili dobro obiskani in kampanja je zapustila med tukajšnjim delavstvom globok vtis. Delavstvo je spoznalo, če je organizirano, je močno, neorganizirano pa šibko.

Bostonskim betonskim delavcem se zviša mezda

Zadeva je bila predložena razsodišču. — Zastopnik podjetnikov je glasoval proti povišanju mezde.

Boston, Mass. — Sporna zadeva glede povišanja mezde betonskih delavcev je bila predložena razsodišču, ki je sestajal iz Edwin E. Gravesa, predsednika centrale stavbniških delavcev, nepristranskega razsodnika Elija Adlowa in G. W. Allisona, zastopnika podjetnikov. Graves in Adlow sta se izrekla za povišanje mezde, zastopnik podjetnikov je pa glasoval proti povišanju mezde. Mezda se poviša od dne 1. januarja t. l. Spor je nastal pri Water Proofing kompaniji.

General Moncada, ki je podpisal mir s Stimpsonom, je po izjavi de la Selva napravil prelom z Juan Sacaso, ustavnim liberalnim predsednikom. Ljudske mase so pa nasprotne jenkiškemu vpadu. Bojevale se bodo, da izvojujejo svobodo, ali pa poginejo.

"General Sandino," je dodal mladi Nikaragvačan, "ni banditski poglavar, kot so poročali časniki. On je patrijot, katerega sledi na stotine svojih najboljših rojakov. Oni ne bodo odložili orožja, oni predstavljajo najboljši element v Nikaragvi."

De la Selva je apeliral na konvencijo Panameriške delavske federacije, da zahteva umaknitev mornariške pehote iz Nikaragve.

William Green, predsednik Panameriške delavske federacije, je pismeno apeliral na državna tajnika Kellogga, da prepreči vporabo oborožene sile v Nikaragvi.

Morones, podpredsednik Panameriške delavske federacije, je branil federacijo pred očitki, da je komunistična. Dejal je, da so te obtožbe izrodek ameriškega imperijalizma. Apelaral je na delegate, naj nikar ne prinašajo notranjih sporov latinskih republik v razpravo na konvenciji. Hvalil je prizadevanja Ameriške delavske federacije za preprečenje intervencije v Mehiki.

Coolidge je odgovoren za klanje, pravi Sandino

Vodja vstajev v Nikaragvi izjavlja, da v njegovih četah ni banditov. Rajši umrejo, kakor da bi bili hlapi tujih vladarjev.

Managua, Nikaragva, 21. jul. — General Sandino, vodja nikaragviških vstajev, kateremu so Američani zadnje nedelje pobili 300 mož v Ocotalu, je razposlal, brzojavko sledeče vsebine:

"Vsem oblastnikom, civilnim in vojaškim, v pojasnilo glede bitke v Ocotalu: Pograbili smo za orožje prvič radi tega, da nadaljujemo protest in branimo ustavnost dr. Juana Sacase (bivšega liberalnega predsednika Nikaragve); drugič, da pokazemo, da nismo nikakršni banditi; tretjič, da dokažemo, da nam je ljubša smrt kakor sužnost, kajti mir, ki ga je sklenil Moncada, ni mir, ki bi dal svobodo našemu ljudstvu, temveč mir, ki nam je nataknil jarem tujega gospodarja. Kdor misli, da so nam velike izgube v Ocotalu vzele pogum, ne pozna naše armade. Danes smo še odločnejši, da kaznujemo izdajalce naše domovine, a pripravljene smo tudi umreti, če ne bomo mogli izgovoriti popolne svobode našemu ljudstvu. Edini človek, ki je odgovoren za vse, kar se je zgodilo v Nikaragvi, je Calvin Coolidge, predsednik Združenih držav, ki podpira Adolfa Diaza."

V Moskvi plesi prepovedani po 11. uri.

Moskva. — Moskovski administracijski departament je dekretiral, da v apartmentnih hišah se ne sme ne piti in ne plešati po 11. uri zvečer radi drugih stanovalec.

John Carroll, poslovni odbor, lokalne organizacije betonskih delavcev št. 534 meni, da odlok velja za vse betonske delavce. Sedanja mezda od ure je \$1,37.

Plemenskih predsodkov ni opazili na polom panamer. kongresu

Tu sede potomci Indijancev, zamorcev, Spancev in severnih belopoltnih ljudstev. — Venezuelski zastopniki so izgnani, ki prebivajo v New Yorku.

Washington, D. C. — Na petem kongresu Panameriške delavske federacije ni plemenskih razlik. Med delegati so potomci Indijancev, zamorcev, Spancev in belopoltnih severnih ljudstev, ki so zastopniki Ameriške delavske federacije.

Mehiška delegacija obstoji iz članov, ki so v visoki vladni poziciji. Louis Morones, po poklicu električar, je bil glavni ravnatelj Mehške telefonske kompanije od leta 1916 do 1918 in načelnik tovarna za izdelovanje municije in vojaških potrebščin v nepokojnem letu 1919. Bil je prvi tajnik Mehške delavske federacije. Dasiravno je star komaj 37 let, je tajnik za trgovino, delo in industrijo v Callesovem kabinetu in tajnik delavske stranke.

Eduardo Moneda je glavni ravnatelj vladnega tiskovnega biroja, tajnik Mehške delavske federacije in urednik lista "Crom," glasila Mehške delavske federacije. Bil je svojočasno privatni tajnik bivšega predsednika Obregona. Canuto Vargas, bivši tajnik Panameriške delavske federacije, je član rudarske organizacije in je od leta 1925 delavski atašej mehškega poslanstva v Washingtonu. To je edini delavski atašej v glavnem ameriškem mestu. Samuel Yuddico je bil tajnik Mehške delavske federacije in organizator leta 1915 prve delavske razrednozavedne delavske organizacije. On in Morones sta člana strokovne organizacije strojnikov.

Santiago Iglesias, tajnik Panameriške delavske federacije, je ustanovitelj in predsednik Portoriške svobodne delavske federacije. Urejeval je delavske liste na Kubi in Portoriku leta 1899, ko je otok iz španske posesti prešel v ameriško. Ustanovil je socialistično stranko na Portoriku in je socialistični senator v portoriški zakonodajni zbornici.

Delegatje iz Venezuele, Gvatemale in drugih latinskih dežel zastopajo delavske skupine. Venezuelski delegati prihajajo iz New Yorka. Gomez jih je izgnal iz Venezuele. Peruvanski delegata zastopata Peruvansko federacijo rokodelcev in Zbornico združenih društev. Močne delegacije zastopajo delavstvo v Združenih državah, Mehiki, Panami, na Portoriku in Kubi. Delavstvo iz Argentine, Brazilije in Čila ni zastopano, dasiravno je organizacija tiskarskih delavcev iz Valparaisa v Čilu poslala bratake pozdrave.

Sto aretiranih v navalu na javne hiše.

Chicago, 20. jul. — Več kot sto oseb je bilo sredi aretiranih v zvezi z javnimi hišami, ko je policija navallila na dvajset "poslaj sramote" na pritožbo trgovcev, češ da odjemalci ne marajo kupovati v distriktu, kjer je prostitucija razširjena na debelo. Aretirane so bile ženske in moški, ki so vsi obtoženi, da so vzdrževali prostore "grdega vedenja" v bližini Chicago avenue.

SHODI ANTONA KRISTANA

CANONSBURG, ponedeljek 25. julija ob šestih zvečer.
CONEMAUGH, torek 26. julija ob osmih zvečer.
FOREST CITY, četrtek 28. julija ob sedmih zvečer.

Premirje na Dunaju v znamenju mrtvih

57 mrtvih delavcev pokopanih v enem grobu. Število žrtev narastlo na 91 in med temi je 11 policajev. Žalne demonstracije v Pragi.

Praga, Čehoslovakija, 21. jul. — Vse delo v Pragi je bilo večerj popoldne ustavljeno za deset minut v znak sožalja radi žrtev na Dunaju.

Dunaj, 21. jul. — Včeraj so dunajski delavci pokopali 57 žrtev policijskih krogel, ki so kosile zadnji petek pred justično palačo. Frakcijski boj je prenehal in predstavniki vseh elementov so skupno korakali za pogrebom in se poslovili od padlih na pokopališču.

Demonstracij ni bilo, toda hiše ob cestah, po katerih so vozili mrtlice, so bile v črni in na pokopališču, ki se nahaja pet milj zunaj mesta, se je zbralo 4000 oseb, katerim je bilo dovoljeno prisostvovati.

Za mir je skrbela socialistična

na republikanska milica, ki je bila v civilnih oblekah in brez orožja; imela je le rdeče trakove okrog rokavov. Policije, ki je obtožena, da je začela krvoprelitje, ni bilo zraven.

Ob dolgem grobu, v katerega so položili krste, je bilo več poslovnih govorov. Victor Adler je v imenu socialistov dejal: "Tukaj morajo odpasti strankarske meje, ne smemo pa pozabiti, da proletarska država ne more živeti v današnji Evropi." Pred njim je rekel komunistični govornik sledeče: "Mi hočemo prelivanja krvi, moramo pa se oborožiti in izvršiti delo, ki je že izvršeno v Rusiji." Po teh besedah je moral utihniti, ko so se oglasili mnogi z besedo: "Dovolj, dovolj!"

Ker so od večerj umrli še štirje ranjenci, je število žrtev narastlo na 91. Med mrtvimi je danes tudi enajst policajev. Ostale žrtve bodo pokopane danes in jutri.

Rumunska frakcija se tretja internacionala za klanja-politnemu otroku

Krvosedi ljudstva uprizorili staro komedijo ob mrtvaškem odtoku preminega kralja. Vlado je prevzela regentura, toda pravi vladar bo Marija. Karol ne sme videti mrtvega očeta.

Dunaj, 21. jul. — Kakor javljajo iz Bukarešte, je rumunska premijer Bratianu večerj razglasil obredno stanje po vsej deželi, zapri meje in ukazal postaviti močne vojaške straže okrog vseh javnih poslopj. S tem je Bratianu pokazal svojo železno pest prišlesem bivšega prestolonaslednika Karola, ki zahtevajo, da se Karolu dovolj priredi domov, da vidi svojega mrtvega očeta in prisostvuje njegovemu pogrebu. Vlada je odredila, da Karol ne sme priti in je sponorožila Karolu v Pariz, da sklep glede nasledstva krona, ki je bil storjen v zadnjem januarju, ostane neizpremenjen.

Bukarešta, 21. jul. — Nekaj ur po smrti kralja Ferdinanda so se zbrali vsi člani dinastije, člani vlade in drugi civilni ter vojaški velikaši v kraljevski palači, nakar so v procesiji, obkroženi z močnimi kordoni kavalerije, peljali petletnega kronprinca Mihaela, Karolovega sina, v palačo parlamenta, kjer so že bili zbrani vsi poslanci, diplomati in drugi odlični gostje. In tam je bil petletni Mihael slovesno proklamiran za kralja Rumunije.

Otroka je držala njegova mati, princesa Helena, in ko so bile ceremonije končane, je rekla mame: "Zapomni si, zdaj si kralj, sin kraljev." Velikaši v črni frakci in blesteh uniformah so pa zavpili: "Živijo kralji!"

Dete-kralj se je nakremžilo in reklo: "Pojdimo domov, mama, jaz sem lačen..."

V smislu sklepa v zadnjem januarju nadomestujejo kralja trije regenti, ki so pri ne Nikolaj, patrijarh rumunske pravoslavne cerkve Miron Cristea in predsednik najvišjega sodišča Buzdugan. Ta trojica bo vršila kraljevske posle, dokler ne bo mali Mihael star 18 let.

Rumunski politični krogi, ki poznajo razmere na kraljevskem dvoru, pa pravi, da regente bodo le formalne figure. Prava vladarica bo vdova in stara kraljica Marija. Kakor je znala poskrbeti doslej, tako bo tudi po sedaj, dokler bo mogla, da pridejo na čelo vlade premijerji, ki jih bo ona dominirala. V tej bližini.

Tretja internacionala za hleva sovjele v Avstriji

Pozvala je avstrijske delavce, naj nadaljujejo "revolucijo", delavec drugih dežel naj pa pomagajo.

Pariz, 21. jul. — Komunistični listi vse Evrope so večerj objavili dolg apel, ki je datiran v Moskvi in podpisan po eksekutivnem odboru tretje internacionala. Apel poziva delavce v Avstriji, naj ustanovijo novotako vlado in delavci ostalih dežel so pozvani, da podpirajo avstrijsko revolucijo.

Apel se dalje glasi, da avstrijska buržoazija poskuša odpraviti osemurnik in potlačiti delavsko gibanje. Nadalje, da so socialistični voditelji izdali mase, ki ne smejo več slediti socialistom, pač pa morajo strmoglaviti Seipelovo vlado.

Apel nadaljuje: "Delavci morajo biti oboroženi in vsi drugi razoroženi. Sovjetska vlada se mora formirati in ljudske mase morajo biti mobilizirane ter pripravljene za bitko. Generalni štrajk se mora nadaljevati."

"Vojaiki morajo fraternizirati z delavci. Noben tuji vojak ne sme prekoračiti meje. Delavci v sosednjih deželah morajo preprečiti oboroženo intervencijo v prid avstrijski buržoaziji."

"Avstrijske mase imajo pred seboj nove in veličaste revolucijske viharje. Barikade na ulicah kažejo, česa so delavci sposobni in kako bodo branili svoje interese v proletarski revoluciji. Naj vsi korakajo v bitko za zmago revolucije!"

Nova čikaška pošta bo imela letališče na strehi.

Chicago. — V načrtu novega poštnega poslopja v Chicagu; ki ga zgradi na šestih akrih ozemlja med ulicami Canal, Clinton, Harrison in Polk, je letališče na strehi. Streha ogromne palače bo dovolj velika za odhajanje in pristajanje letal, ki bodo prenašala pošto.

Nov tip lokomotive.

Chicago. — Nov tip lokomotive osobnega vlaka, ki ga je pred kratkim sprejela New York Central družba, pride danes v Chicagu na ogled javnosti v La Salle street postaji. Lokomotiva je Hudsonovega tipa.

Tri osebe ubite v koliziji avta z vlakom.

Veragas, Minn. — Tri osebe so bile večerj ubite in dva težko ranjeni, ko je vlak Soo družbe zadel v njihov avto na križišču.

KITAJSKA REVOLUCIJA JE SKRAHIRALA?

Ciang Kajšek je prenehal z ofenzivo in se pogaja za mir s Čangtsolinom. Hankov v drugih rokah in levičarji so pobegnili.

Sanga, 21. jul. — Vsa znamenja kažejo, da je kitajska revolucija skrahirala v momentu, ko je imel paši Peking. Situacija je zdaj taka kot je bila za časa starih režimov, ko so se militarni vodje tepli med seboj za province, dohodarino in graft. Razlika je le, da so danes nove vodilne osebe na kitajskem odru. Nekli mladi kitajski revolucionar, ki je pred kratkim prišel iz Amerike, je položaj sumiral s temle besedami: "Kitajsko ljudstvo ima gesla in zastave, ampak militarni imajo še zmirom puške in vojake."

General Ciang Kajšek, vodja kantonske ljudske armade, ki je osvojila vse južne in centralne kitajske province v zmagovitih pohodih preteklo zimo in spomlad z geslom "Dol z domačim militarizmom in tujim imperijalizmom" na svojem praporu, je prenehal z ofenzivo v provinci Santung in zdaj se pogaja z mandžarskim diktatorjem Čangtsolinom za mir. In ne samo za mir. Kot poročajo, pakira Kajšek z diktatorjem na severu nekakšno alijanco ali zvezo za boj proti takozvanemu kristjanskemu generalu Feng Juhsiang, čigar status se menja od dne do dne. V paktu je tudi general Jenhsian, governer province Sanci.

Najnovejša poročila se glasi, da se čete Kajškega, Čangtsolina in Jenhsiana zdaj združijo in začnejo bojno kampanjo ob reki Jangtse.

Kaj dela in kaj misli Feng Juhsiang, ne ve nihče. Njegove čete se še vedno nahajajo v provinci Honan. Se bolj čuden je položaj v Hankovu, kjer so bili na krmlu radikali ali takozvani kitajski komunisti. Pred par dnevi je Hankov padel v roke četam, ki jih vodi general Hočen, zaveznik kristjanskega generala Fenga. Hočen je strmoglavil hankovsko vladu, katero sta vodila Evgen Cen in ruski komunist Mihael Borodin. Nepotrjena vest se glasi, da sta Cen in Borodin pobegnili v Kuling. Druga vest pravi, da Borodin ni nikamor pobegnil, temveč je odšel v Cengšav, kjer se snide s svojo ženo, ki je prišla tja, ko je bila izpuščena v Peking.

Dr. Sunjatsenova vdova, ki je bila v Hankovu, je objavila deklaracijo, ki se glasi, da je politična in socialna revolucija na Kitajskem ponesrečena in končana in da je revolucionarna stranka kuomintang izdana ter pretvorjena v militaristične frakcije, ki se zdaj kavsaajo med seboj za nove diktature stare forme. Vdova izjavlja, da izstopa iz političnega življenja, ker ne more gledati velike tragedije! — smertnega konca velike revolucije, ki je obetala toliko dobrega.

Štirje francoski vojaiki ustreljeni po nedolžnem.

Pariz, 21. jul. — Dne 18. maja 1915, v teku vojne, so bili štirje francoski vojaiki z imeni Farjonel, Macel, Perron in Daspe obsojeni na smrt in takoj ustreljeni. Danes po dvanajstih letih je pa Drštvo za varstvo človeških pravic odločilo, da se je proti četvorici vrnila nova obravnava pred vojnim sodiščem in vsi štirje so bili spoznani nedolžni ter oproščeni. To je nov dokaz, kakšna "pravica" vlada za časa vojne. Sorodniki umorjenih mož bodo zdaj tožili vlado za odškodnino.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (June 30-1927) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

TAKTIKA PREMGOVNIŠKIH BARONOV IN CILJ ORGANIZIRANIH RUDARJEV.

Premogovniški baroni se poslužujejo v boju za uničenje rudarske organizacije vsega od navadne zvijače pa do brutalnosti. Navadno so se premogovniški podjetniki poslužili sodišča, da so organizirane rudarje z njih družinami vred postavili na cesto. V zdajšnji stavki se pa premogovniški podjetniki poslužujejo tudi drugih bolj brutalnih sredstev za izgon organiziranih rudarjev in njih družin iz kompanijskih hiš. V neki naselbini v Pensilvaniji so odrezali pitno vodo od stavkarjev, tako da so se morali posluževati starih kapnic in mlakuž, ako niso hoteli umreti žeje. Prisiljeni so bili prekuhati to vodo, da se niso med njimi razpasle kužne bolezni. V drugi naselbini so podrli strehe nad kompanijskimi hišami, da je padel dež na žene in otroke rudarjev in je tako zdravje rudarskih družin prišlo v nevarnost.

Privatna policija ravna zelo sirovo s stavkajočimi rudarji v Pensilvaniji. Podpirajo jo državna policija, šerifi in šerifovi pooblašenci, katerim pravi ljudstvo na kratko "deputiji". Največji pritisk na organizirane rudarje je v Zapadni Virginiji, Ohiju in Pensilvaniji. Denarnim interesom gre v prvi vrsti zato, da tukaj uničijo rudarsko organizacijo, nakar se navale na rudarsko organizacijo v drugih državah. V tem boju pomaga premogovniški podjetnik tudi meddržavna komisija. Ona znižuje železniško prevoznino od pristanov Velikih jezer, po katerih se prevaža zopet premog v srednji zapad in severozapad. Tako se dela konkurenca premogu, ki ga producirajo v Indijani in Illinoisu.

Vsi premogovniški podjetniki so za obratovanje premogovnikov pod kontrolo privatnih interesov in so nasprotniki nacionaliziranju premogovnikov pod demokratično upravo. Rudarska organizacija je pa na treh svojih konvencijah sprejela resolucijo za nacionaliziranje premogovnikov pod demokratično upravo.

Premogovniški podjetniki se prav dobro zavedajo, da ni glavni cilj rudarske organizacije izboljševati le mezdo in delavne razmere v premogovnikih, ampak da je glavna zahteva organiziranih rudarjev nacionaliziranje premogovne industrije, kar toliko pomeni, da postanejo premogovniki in ves premog v zemlji splošna ljudska lastnina in da se premogovna industrija upravlja demokratično in ne avtokratično. Ako se ta zahteva organiziranih rudarjev izvede, tedaj prenehajo za premogovniške podjetnike vsi profiti, ki jih je njim dajala premogovna industrija. Če se ta industrija nacionalizira, ne bodo dobički premogovniških podjetnikov samo malo porezani, ampak jih sploh več ne bo, ker se bo premogovna industrija upravljala in obratovala v interesu rudarjev in konzumentov, t. j. v interesu ameriškega ljudstva in ne v korist posameznikov, ki so se na eden ali drug način polastili plasti premoga v zemlji.

To je eden izmed glavnih vzrokov, zakaj se premogovniški podjetniki poslužujejo vsakršnih sredstev, da uničijo rudarsko organizacijo, kajti oni računajo s tem, ako ne bo rudarske organizacije, ne bo tukaj kompaktne mase, ki bo zahtevala nacionaliziranje premogovne industrije.

Zaradi tega ni samo važno za rudarje, da se rudarska organizacija ohrani, ampak je v interesu vsega ameriškega ljudstva, da spletke premogovniških podjetnikov za uničenje rudarske organizacije žalostno poginejo.

Za rudarje je edino upanje, da bodo delali v človeških razmerah in da bo njih zaslužek odgovarjal za kritje življenjskih potreb, ako se izvede nacionalizacija premogovne industrije. Ravnotako je pa za ameriško ljudstvo edino upanje, da bo kdaj prejelo premog po ceni, ki odgovarja v resnici obratnim stroškom.

Iz tega se da sklepati, da je za rudarje izredno važno, da vztrajajo v tej stavki in tako preprečijo namene premogovniških podjetnikov in se ohrani rudarska organizacija. Za rudarje mora veljati geslo, da se mora njih organizacija ohraniti za vsako ceno, pa naj se premogovniški podjetniki poslužujejo sredstev, ki so v obeh razumnih ljudi obsojanja vredna.

Rudarjem bo ostala zavest, da so oni tisti faktor, ki se bojuje za napredek v človeški družbi, faktor, ki potpegljivo zida in gradi, da se bo nekega dne izplačalo živeti na svetu, medtem ko so podjetniki faktor, ki razdira in uničuje, kar drugi z velikim trudom in v trpljenju nesebično grade za splošnost, t. j. vse ljudi na svetu.

Ameriško bankarstvo

II.

Poleg raznih drugih metod, posvečenih po izkušnjah evropskih bank, je bilo tudi načelo vladnega nadzorstva bank prenešeno v Združene države, kjer je danes v večji veljavi kot kjerkoli na svetu.

Prvo resnično banko v Združenih državah je l. 1781 ustanovil Robert Morris, finančni upravitelj tekem ameriške revolucije. Bančno glavnico v gotovini je prispela ameriška vlada in splošno občinstvo. Organizirana je bila pod imenom Bank of North America v Philadelphiji pod čarterm, ki ga je podelil kongres. Banka je sprejemala vloge, dajala posojila trgovcem in vladi in izdajala novčance, za katere je banka jamčila s svojimi aktivami. Kasneje je ta banka dobila nov čarter od države Pennsilvanije in še danes posluje.

Kasneje je mnogo držav podelilo čarter državnim bankam. Tudi kongres je podelil izključljiv čarter osrednji bančni ustanovi, ki je dobila ime First Bank of the United States. Ta banka je poslovala kot finančni agent federalne vlade, izdajala novčance pod vladno kontrolo in opravljala druge bančne posle. Njen privilegij je povzročil ljubosumnost drugih bank in ko je čarter potekel l. 1811, ni bil obnovljen. Tekom naslednjih let je dežela trpela radi pomanjkanja centraliziranega in vplivnega bančnega zavoda, ki bi kontroliral cirkulacijo novčanice, dostikal izdanih po nezanesljivih bankah. Da se to stanje popravi, je bila l. 1816 ustanovljena druga centralna banka, Second Bank of the United States, ali nastale so zopet politične igrice in banka je bila zaprta l. 1836. Nastala je zopet doba neurejenega bankarstva.

Ko je izbruhnila civilna vojna, se je občutila potreba po bančnem sistemu pod javno kontrolo, ki bi pomagal financirati vojno in opravljati druge posle za vlado. Za to je bil l. 1863 sistem "narodnih ban." Zakon je uvedel takozvane National Banks, ki imajo svoj čarter od federalne vlade. Te banke so morale v federalno blagajno vložiti gotovo količino zadolžnic (bonds) Združenih držav kot jamščino za bankovce (national bank notes), ki so jih bile upravičene izdati in ki so bile v cirkulaciji kot zakoniti denar. Banke so pri tem imele zmeren dobiček.

Najvažnejša posledica tega zakona je bil razvoj enakomernega sistema bančnih metod in novčanice po vsej deželi. S časom so bile državne banke prisiljene prenehati z izdajanjem bankovcev. Z organizacijo narodnega bančnega sistema je začel razvoj zdravega in modernega bankarstva v Združenih državah. Poslovanje toliko narodnih kolikor državnih bank je postalo čim dalje bolj varno in dovršeno, vladno nadziranje je dvignilo zaupanje ljudstva v banke, ki so napredovale in se pomnožile.

Naslednji korak v razvoju ameriškega bankarstva je bila organizacija "federalnega rezervnega sistema" l. 1914. Ta sistem je omogočil boljše sodelovanje bank kot javnih činiteljev in preprečil nevarnost finančnih panik in drugih gospodarskih težav. Pod tem zakonom morajo vse "narodne banke" spadati pod Federal Reserve System, tudi državne banke se mu lahko pridružujejo pod gotovimi pogoji.

Dandanes več kot 60 odstovseh velikih bančnih imovnin dežele je vključenih v "federalni rezervni sistem". Imamo dvanaest "federalnih rezervnih bank", kajti dežela se deli v ravno toliko federalnih rezervnih distriktov. Te banke so pod vrhovnim nadzorstvom

takozvanega Federal Reserve Board v Washingtonu, ali njihovih resničnih lastnikov so narodne in državne banke, ki so člani poudelnih federalnih rezervnih bank in izbirajo večino njihovih upraviteljev. Te včlanjene banke vlagajo svoje zlate rezerve v federalne rezervne banke, kjer ležijo kot skupno jamstvo za obveze vseh članov. Vsaka včlanjena banka sme zahtevati posojilo od rezervne banke, ako potrebuje dodatne fonde. Federalne razmere bank so torej banke za banke.

Federalni rezervni sistem je privedel do še močnejšega bankarstva kot kdaj poprej v Združenih državah. Vselej razvoja federalnega rezervnega sistema v zvezi s sistemom narodnih bank in z onim državnih bank se danes priznava po vsem svetu, da ima Amerika najmočnejšo in najbolj znanstveno banko organizacijo izmed vseh dežel. — F. L. I. S.

Življenje — zagonetka znanstva

Piše Dr. W. F. Peterson, profesor patologije v medicinskem kolegiu na illinoiski univerzi in glavni patolog bolnišnice Cook okraja.

Uspešna kontrola legarja ali vročinske bolezni v sosesčini odseva na splošno ljudsko zdravstveno stanje in na sposobnost zdravljenja. Mesto Chicago ima še poseben vzrok, da je lahko pomeno na svoj rekord glede higieničnega stanja njega prebivalstva.

Na drugi strani pa nam dokazuje aktualno višino medicinske inteligence prebivalstva še le post mortem ali mrliški rekord. Edino te beležke kažejo zanimanje individvij v zdravstvenih stvareh. Posameznik, ki se zanima vedeti pravi vzrok smrti njegovega sorodnika s študijo organov po smrti, pokaže svoje zapoedenje aktualnega fakta, da tako znanje ni samo potrebno in koristno zanj, temveč da direktno koristi njemu in njegovi družini.

Človeški stroj ali mehanizem je prevelika zagonetka in uganka, da bi nam nudil vse tajnosti življenja in časa življenja. Edino praktični pregled organov in natančna preiskava bo večasih. razkrila pravi vzrok mrtvečeve bolezni. Zvedeti pravi vzrok je pogostoma velike važnosti za ostale sorodnike. Vzemimo za primer to-le slučaj: Tendence formiranja raka je podedovalna, ako se dajo za ključki iz eksperimentov živali aplicirati na človeku. Ako izhajamo iz družine, ki je podvržena raku, ali morda ni važno za nas, da vemo to dejstvo ter da inteligentno in razumno pazimo za njega zgodnje simptome? Zgodnja diagnoza, preiskava, in takojšnja pomoč pogostoma ozdravita bolnika in rak je uničen.

Med nekaterimi sloji obstoja mnenje, da od strani sorodnikov in zvedencev mrliške preiskava svoja je nekaj strašnega, nekaj nečastnega, medtem ko bi ista operacija na živem telesu bila sprejeta od istih ljudi brez odlašanja. Pogostoma smo prisiljeni ugotoviti vzrok bolezni s preiskavo na živem prav kakor na mrtvem človeku. In tedaj si nihče ne misli, da je preiskava na mrlju bila nečastna! Ako so trupla papežev, kraljev in prezidentov preiskavana po običajih ali zakonu, ali bi ne smel tudi inteligentni državljani želeli iste informacije za svojo družino?

Mrliška preiskava je ekzaktna veda. Korak za korakom gre medicinska veda naprej in skoro vsak korak v tem napredku je bil do sedaj tesno združen in kontroliran, ali navdahnjen z vero, ki se jo je pridobilo s post mortem preiskavo. Več kot sto let nazaj smo si pridobili prvo znanje o jetiki, ko je Laennec

delal preiskave na umrlih jetičnih žrtvah in živih ter je zabeležil, kar je opazil na obojih.

Okraj Cook (Chicago) je pravkar postavil krasno ustanovo patologije (znanstvo izvora bolezni), kjer se vrše mrliške preiskave v svrhu povzdi medicineke znanosti, da se ve v bodoče ravnati in uničiti bolezni, ki jih prej še ni mogla radi nevednosti njih izvora zatreti. Ta ustanova da na razpolago mrliškega oglednika, katerega posel je, pronajti vzrok bolezni, zločina ali nasilja. Služila bo tudi štirim velikim univerznim medicinskim šolam s tem, da bodo v njej podučevali dijake. Nekega dne pa bo ta ustanova v Chicago pravgotovo služila kot središče; upam da bo v kratkem Chicago to na zapadni hemisferi, kar je Dunaj ali Berlin na vzhodni v medicinskem svetu.

Prehladi so nevarni otrokom

Dr. R. Sonnenschein pravi, da so lahki prehladi pri otrocih večkrat nevarni. Bolezni ušes, grla in nosu se morajo takoj zatreti.

Eden največjih napredkov v medicinski vedi glede bolezni ušes, nosa in grla datira nazaj kakih petdeset let, ko je neki zdravnik v Kopenhagnu odkril takozvane adenoidne ali gobice v grlu. Adenoidi obstajajo iz mase mehkega vlakna visoko v grlu prav zadaj, kjer se prične odprtina nosa v grlo.

Ako adenoidi otečejo, tedaj nastane obstrukcija ali zapreka, kar prisili otroka, da ne more pravilno dihati skozi nos, temveč prične dihati z odprtimi ustni. Dihanje skozi usta povzroča, da se spremeni oblika obraza in ust, zobovje se prične širiti in raste križem, pokvari otroku prano obliko tako, da zadob obliko "kurjih prsi".

Ako se adenoidi ne odstranijo dovolj zgodaj, tedaj postanejo naše anatomije spremembe stalne, to je da postanejo naša spremenjena usta, oblika obraza ter prsi stalno sploščeni. Se v drugih slučajih pa adenoidi otroku poslabšajo sluh.

Kadar otroku otečejo adenoidi, tedaj je postavljen v nevarnost eden ali drugi del sistema v glavi. Lahko mu resno prizadene težke posledice v nosu, grlu ali pa v ušesih.

Sele pred kratkim se je prišlo na sled malim luknjicam, ki so važne, se nahajajo v kosteh na obrazu in ki so stalno v zvezi z nosom. V teh luknjicah je stalno mala količina tenke tekočine, ki obdrži te luknjice ali dupline vedno vlažne.

Sedaj nam je jasno, da se kaj rade nasele v te luknjice infekcije in kot rezultat temu je, da pride iz nosa gnoj, ki prihaja iz teh duplin. Navadni "prehlad" detraja od pet do šest dni. Toda kjer ostane dalj časa, par tednov in pa še posebno če vedno teče iz nosa ter imamo glavobol, tedaj je skoro gotovo, da so se resno okužile nosne luknjice ali sluznice.

V takem slučaju nastanejo lahko težke posledice v tem, da gnoj teče v grlo, in kar je še slabše, ta gnoj gre še naprej v sapnik, ali pa še nižje v sapniške cevi. Istotako je tudi nevarno, da se okužijo ušesa in njih fini mehanizem.

Kadar zdravimo ušesa, nos ali grlo, vselej poskusimo preprečiti spremembe nosa, obraza, ust in prsi ter skusimo ohraniti sluh kot je bil prej s tem, da odstranimo adenoidne. Da se pa prepreči opetovane infekcije grla, katere pogostoma vodijo k infekcijam ušes, vratnih žlez, oddaljenih zlogov kosti, mišic ali kit, srca in tudi obisti, — je potrebno, da se takoj odstrani obojele tonsile.

V vseh slučajih nepravilnega dihanja bo vsak zdravnik, ki je več svojega poklica, pazil na to, da bo ohranil v bolnikovem nosu toliko vlakna kolikor ga bo največ mogel. Ker sicer prevelika količina odstranjenega vlakna v nosu velikokrat povzroča neprijetne posledice. Nosne operacije morajo biti iz-

DELAVČEVA OPAZOVALNICA

Piše Ivan Molek.

Kdo je drhal in kdo hrabo mlade.

Pred nekaj dnevi je bila na Dunaju "revolucija". Koliko trpi ta beseda (revolucija) zadnja leta, je že več kot strašno. Kako je prišlo do krvave in ognjene rabuke, ne vedo niti na Dunaju samem, toliko manj pa v Ameriki. Fakt pa je, da je bilo 87 oseb ubitih, okrog 400 ranjenih in materialna škoda se ceni na milijone dolarjev.

Ameriški reptilski listi, ki v nesramnosti nimajo para v vse-mirju, kajpada vede vse do pičice, kako je bilo na Dunaju. Bila je drhal (mob)! Drhal je ubijala policaje in požigala palače. Drhal je bila — that's all. Drhal! Rdeča drhal!

Istotako, ko je "rdeča drhal" ubijala in požigala na Dunaju, je pa tekla kri potokoma še ne-kje druge. V Nikaragvi. Ali veste, kje je Nikaragva in kdo je tam? Kdor ne ve, se lahko pouči. Vzemite v roke reptilski list. Ta ve vse, absolutno vse. Reptilski list piše fin-tiška absolutno resnico. Tam najdete, da je Nikaragva baraka španska deželica v Centralni Ameriki. Kdo živi tam? Banditi! Banditoko ljudstvo! Kdor dvomi, je sam — bandit.

V Nikaragvi so ameriške pomorske čete. Kaj delajo tam? Saj je vendar jasno. Bandite lovijo! Nikaragva je namreč blagoslovljena z rudami in tropičnim sadežem ter zrnjem. Nihakor pa ne gre, da bi ta blagoslov pripadal "banditom"; ne, ne. Tako ni Bog ordiniral. Blagoslov te vrste spada krščanskim ljudem kot so ameriški kapitalisti. Zato lo! — po "banditih". V enem dnevu jih je padlo tristo. Razmesarile so jih ameriške bombe, ki so deževale iz zraka.

ZDRAVSTVO

OPERACIJA RAKA Z ELEKTRIKO.

Nova raba elektrike, ki odpravi zdravniški nož in kar je več, zniža na pol umrljivost na raku, je bila pred kratkim demonstrirana v Cook County bolnišnici, ko je dr. Disraeli Kobak pred skupino zdravnikov-fizioterapistov pokazal novo rabo elektrike pri zdravljenju raka.

Svoj novi proces je imenoval "Diathermo", kar pomeni "razgreti skozi". V prvem takem slučaju je odrezal dr. Kobak pacientu Edwardu Schroederju, 57letnemu možu, raka, ki ga je imel na licu in drugemu bolniku pa ga je izrezal z nosa.

"Raba diaterme ima štiri distinktno prednosti nad navadnim zdravniškim nožem," je dejal dr. Kobak. "Diaterma obstoja iz električne gorkote, ki se jo aplicira na prostor, kjer razjedja rak meso ter ob istem času tako uniči vse okuženo meso na telesu v tej bližini. Poleg tega pa je električna gorkota transpirirana tudi na ostale dele telesa in tako zagotovi, da uniči vse destruktivne celice, ki bi se mogle nahajale v drugih delih telesa. Zdraven tega pa tudi zašrani in takorekoč zazida krvne žile, kar prepreči izkrvavenje in s tem kajpak tudi prepreči raznašanje bacilov po telesu potom žil, po katerih se pretaka kri."

Vršene zelo previdno in natančno, ker ves sistem nosa, ki je v zvezi z ostalimi glavnimi organi v glavi, je natančen in se ga ne sme poškodovati, temveč se mora paziti, da se odstrani samo tisto vlakno, ki ogroža otroku zdravje in življenje.

Dobro je, da si tukaj zapomnimo, da kar se tiče izboljšanja sluha, dosedaj še ne vemo pravega vzroka in definitivnega karakterja, ki ogroža sluh. Sicer so nam zdravnikom sedaj že znani gotovi tipi vzroka, toda te vrste vzroki nam še ne dajo zadostnega povoda, da bi vse slušne zdravili enako, ter da bi na vse izvršili enake operacije.

Tako drvi ta reč v teh božjih časih. Na Dunaju je morila "drhal", v Nikaragvi je pa bila "banditska drhal", ki se je dala pomoriti! Ali ni hudič? Dunajska "drhal" k sreči ni imela letal in bomb. Če bi bila metala bombe iz zraka in ubila 300 avstrijskih vojakov, bi se krščanska Amerika raztrgala zgraznjanja in svete jeze nad peklenko drhaljo. Ampak Dunaj je Dunaj in Nikaragva je Nikaragva. Ako človek v civilni obleki, ki se sit obupa in maščevalnosti spozabi, ubija z bombo, spada med "rdečo drhal", ki nima pravice ubijati. Bog je namreč redil, da pravico ubijanja z bombami in drugače ima le človek, ki ima na sebi vojaško uniformo. In kogar vojak ubije, ta vedno spada med "drhal". Vojak ima vedno opraviti z "drhaljo"! Kamor vojak ustreli, tam je in mora biti le "drhal". Zato je po mnenju Kellogga, Coolidgea in reptilskih časnikarških škri-bantov popolnoma na mestu, pravilno in prav, da je bilo ubitih tristo nikaragviških vstajev — saj so bili "banditska drhal"! — in možje, ki so jih ubili, so naredili "velezaslusno delo" in zaslužili odklovanje za imeniten čin! Oni so hrabo moštvo! — Na drugi strani pa je dunajska "rdeča drhal", ki je ubila šest policajev — medtem ko so policaji ubili 80 "drhalnikov" — zločinska svojati, ki zaslužijo smrt!

Tako, dragi moji! Kdor lahko hodi po stopnu in gleda v tla, naj razmota kapitalistično logiko, da mu bo jasno kot je jasno, da dve in tri ni šest. Nam, ki nismo pogotrnili vseh devet razodetih modrosti, je jasno, da največja drhal pod solncem in Rimsko cesto je — kapitalistična drhal.

Delavci v Readingu zgradijo svojo radiopostajo

Formalna aplikacija na federalno radiokomisijo za podelitev dovoljenja je že vložena.

Reading, Pa. — Delavstvo mogoče zopet dobi še eno radiopostajo. V kampanji za organiziranje delavcev bo ta postaja izdatna pomoč.

Tukajšnja podružnica pletenarskih delavcev, katere člani pletejo nogavice, je vložila formalno aplikacijo na federalno radiokomisijo za podelitev dovoljenja za zgradbo radiopostaje. To je odgovor korporaciji, ki lastuje radiopostajo tukaj in ki jim ni dovolila se je poslužiti letošnje spomlad. Dokler niso kompanije pričele pritiskati na lastnika postaje, so pletenarski delavci dosegli dobre uspehe.

V Readingu in okolici dela lavk v nogavičarski inddstrij. Glavno besedo v tej industriji ima Berkshire korpanija, ki ne pozna v svojih tovarnah strokovno organiziranih delavcev. V teh tovarnah je volnasti sistem izdelan tako dosledno, da je organizatorjem dostikrat zelo oteženo obiskati pletenarske delavce celo na domu.

Ko se je unija poslužila agitacije na radio, je dosegla lepe uspehe, kajti špijoni niso vedeli, kdo je odprl aparat in poslušal.

Za zgradbo radiopostaje se ustanovi poseben sklad. Vse organizirano delavstvo v Readingu se strinja s projektom pletenarskih delavcev. Akcijo podpirajo tudi James H. Maurer, predsednik Pennsilvanske delavske federacije.

Jetnik se je ustrellil v celici. Chicago. — L. McComes se je večeraj v Fillmore policijski postaji ustrellil s samokresom. Ki ga je vzel policaj, kateri ga ravno hotel odpreti jetnikovo celico, v kateri se je nahajal na opazovanju radi čudnega vedenja.

Vesti iz Jugoslavije

Kričča beda železničarjev. Na zadnji železničarski manifestaciji so govorniki navajali drastične zgledje revščine, v katero so vrgli klerikalni poslanci z reduciranim proračunom bedne železničarje. Govorniki so predložili plačilne listke progovnih delavcev, ki imajo sedaj po redukciji komaj po 400 mesečne plače, nekateri še manj. Videli smo plačilni listek takega reveža s proge, ki je zaslužil za cel mesec 396 Din. Po odbitku raznih odtegljajev za živila, bolniško blagajno in cele vrste davkov pa so izplačali tedaj žrtvi brezvestne klerikalno-radikalne politike komaj Din 15.30.

Take prazne listke pa bodo prinesli sedaj ob koncu meseca svojim rodbinom tudi nesrečni železničarji iz mariborske delavnice, ker so bili klerikalnim poslancem ljubši črnogorski princ, za katere so izglasovali 42 milijonov Din in nato reducirali proračun za železničarske mezde. Kot kričča primer brezsrčne redukcije v delavnici so navedli tudi bridko usodo starega pomožnega delavca, ki je uslužben v delavnici že polnih 46 let in je dobival pred redukcijo 5.50 Din od ure. Sedaj so mu to znižali na 4.75 Din na uro.

Celo vajencem, ki dobivajo itak komaj 1.75 Din od ure, so morali znižati na 1.25 Din na uro. To pa so po veliki večini dečki, ki so edina opora upokojenih in ponesrečenih železničarjev in njihovih vdov. Nepopisno je gorje, ki se je zaskalo med tisoče železničarjev s to klerikalno redukcijo. In nikogar ni med njimi, ki bi se dal še sedaj speljati na led radi kričanja lažljivih poročil v "Slovencu", kako se sedaj pehajo klerikalni poslanci po beograjskih pisarnah za železničarje in zvonoji po toči, ker jih je groza pred bližnjimi volitvami.

Pod brzoklav radi bede in zapuščenosti. Dne 6. julija je postal ob železniški progi v Brezicah star, čedno obleden možki, ki je vzbujal pozornost s svojim čudnim obnašanjem. V maršizmu, ki je starčka srečal, je vzbudil sum, da se v njegovi notranjosti odigrava nekaj usodnega. Opogumil ga so so se sam otroci, ki so ga začeli izpraševati, čemu hodi ob progi že toliko časa. Mož jim ni odgovarjal, marveč je otroke izpraševal, kdaj pride brzoklav.

Zvečer se je neznanec oglašil v kolodvorski restavraciji in naprosil natakario, da mu napiše razglednico, na kateri je poslal svoji, v Zagrebu poročeni hčerki, zadnje pozdrave. Natakario, ki mu je razglednico pisala, ga je pač gledala nekam čudno, vendar mu je storila željeno uslugo. Drugi dan zjutraj na vse zgrad se je neznanec zopet pojavil ob progi par sto metrov od kolodvora. Bilo je okrog 5.58, ko prihaja belgrajski brzoklav. Čim je lokomotiva pridrvela blizu, se je tujec naglo okrenil in se vrgel na progo. Vlak je hitel naprej na kolodvor z okrvavljenimi kolesi. Tujec pa je obležal ob progi z odrezano glavo in desno nogo. Kakor se je ugotovilo iz najdenih dokumentov, je nesrečnik 75letni železostrugar Jernej Zargi, ki je stanoval v Ljubljani na Poljanski cesti 15. Bil je nad 50 let uslužben kot železostrugar v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani. Zapuščala trije odrasli otroci.

Otvoritev nove pošte Krška vas. Kakor javljajo, je bila dne 1. julija otvorena nova pogodbeno pošta Krška vas, ki ima vsak dan zvezo s pošto Brezice, vsak teden pa po šestkrat dostavlja v vasi Gornje in Dol. Skopice, Malence in Mrzlava vas.

Strela udarila. Med nevihto, ki je dne 7. julija razsajala na Stajerskem, je udarila strela v neko kmečko hišo ob državni cesti v Štepanjcih pri Konjicah. Ravno v istem času je privozil mimo mariborski avtobus iz Celja. Potniki so videli hišo v plamenu. Pod bližnjim drevesom pa je ležala nezvestna neka žena. Hiša je kljub najhujšemu nalivu naglo pogorela do tal.

Smrtna kosa v Trbovljah. Umrli so: Justina Setinšek, delavka, 26 let, Retje 57; Ivan Deželak, ključavničar, 35 let, Loke 178; Alojz Babič, posestnikov sin, Sv. Katarina 27; Neža Kos, zasebnica, 83 let, Loke 93; Ana Vizovitek, hči posestnika, Trbovlje-19; Ivanka Štor, hči rudarja, Loke 196; Ivan Koritnik, rudar v pokouju, 60 let, Loke 102; Viktor Grile, sin rudarja, Retje 67; Ivan Zagar, rudar v pokouju, 78 let, Loke 429.

Dve nesreči v Hrastniku. Na prvi etaži v Hrastniku so v jami razstreljevali premožne plasti. Kar se je že večkrat pripetilo radi nepazljivosti rudarjev, je bilo tudi dne 5. julija vzrok nesreče. Razstrelba z dinamitom je bila tako močna, da je dosegla 38letnega družinskega očeta Fr. Lakovička, vrgla ga v zrak in mu zadala na prsih težke rane. Poleg tega si je Lakovišek pri padcu zlomil levo nogo pod kolenom. Ponesrečenca so takoj s prvim vlakom odpeljali v ljubljansko bolnico. Njegovo stanje je resno.

Skoraj ob istem času se je pripetila nesreča na dnevnem kopu, kjer je prišel 20letni Karol Knez tako nesrečno med vozike, da mu je zlomilo nogo. Vendar pa so njegove poškodbe mnogo lažje značaja od Lakoviških.

Smrtna kosa. Dne 6. julija je umrl v Ljubljani Franc Urbanec, pisarniški ravnatelj v p. Nadalje je v Ljubljani umrl Mihael Jager, jermenar in torbar.

Smrtna nesreča. V celjski javni bolnišnici je umrl 21letni nameščenec Westrove tovarne in dober socialist Alojz Binder. V nedeljo se je peljal s kolesom v Stranice. Padel je s kolesa tako nesrečno, da je do bil smrtonosne poškodbe.

Smrtna kosa. V najlepši možki dobi 52 let je umrl po daljši bolezni dne 7. t. m. Karol Kovač, posestnik in gostilničar v Vuhredu. Rajni je bil član krajnega šolskega sveta ter svoj čas župan in načelnik vuhredske požarne brambe.

Napad na župnika pri pogrebu. Iz Jastrebarskega poročajo: Ko je pokopal nekoga mrlja na pokopališču, je bil nenadoma napaden župnik Franjo Žega iz Dolnjega Ostrca. Napadla sta ga delavca Peter in Marko Gornik, ki sta bila pijana. Župnik je na njuno zahtevo moral ponovno blagosloviti grob njenih otrok za kar sta mu plačala 10 Din. Ko je župnik odhajal s pokopališča, sta pohitela za njim, ter zahtevala 5 dinarjev nazaj. Naslednjega dne so orožniki oba delavca aretirali.

Konj ga je udaril. 36letnega posestnika Anton Čučka iz Sv. Jurija v Slov. Goricah je udaril njegov konj tako močno, da mu je zlomil desno nogo pod kolenom in ga tudi sicer precej težko poškodoval. Čuček se zdravi v mariborski bolnici.

Žrtve svojega poklica. Na Frčici pred Ljeto je nedavno otvoril kovač Vidovič svojo lastno obrt. Kovačnica leži precej na prometnem kraju, saj gre mimo vsak dan mnogo voz, ker je v zadnjem času lesna trgovina, osobito v Italijo jako živahna. Dne 8. julija so bili v kovačnici zelo zaposleni. Vidovičev sin, 21letni Luka je podkopal konja, ki je bil zelo muhast. Konj je bil okrog sebe in pri tem zadel mladega kovača s tako silo, da mu je razbil desno roko.

Cerkev v službi fašizma. Mešinski nadškof je izjavil sotrudniku "Popola d' Italia", da je skrbel za njegovo škofijo Musolini v toliki meri, kakor doslej še nobena druga italijanska vlada. Za obnovo cerkva in druge dobrodelne namene je poklonil najmanj 140 milijonov lir. Razen tega je dal stare topeve za nove zvone. Končno naglašal nadškof, da ga je Musolini ponovno sprejel v avdienco in mu čisto zatrdil, da je fašistični režim izrazilo verski.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI".

Ustanovitev delavske stranke v Indiji

Vršlo se je zborovanje dvajset delavskih strokovnih organizacij, na katerem je bil storjen sklep za ustanovitev delavske stranke.

Zeneva, Švica. 1. I. — V Indiji živi precej ljudi, ki so zelo naprednega političnega mišljenja, a kljub temu ni bilo mogoče dozdaj ustanoviti delavske stranke, ker je kaj takega kot je politična moč, nepoznan faktor v Indiji, poleg tega pa postojajo še drugi vzroki. Vsi dosednji poskusi niso imeli uspeha.

Zdaj je zborovalo na domu mr. Iyengarja, predsednika Indijskega narodnega kongresa, večje število zastopnikov, ki so zastopali dvajset delavskih organizacij. Indijski narodni kongres predstavlja centralo indijskega narodnega gibanja. Ti zastopniki se se sporazumeli na predlog za ustanovitev delavske stranke, ki bo sodelovala z Indijskim narodnim kongresom, toda v drugem bo neodvisna v svojih akcijah in bo postavila tudi svoje kandidate. Predsednik Madraške delavske unije je izrekel, da se pridruži Indijski narodnemu kongresu.

Iyengar podvzame daljšo govorniško turo skozi vso Indijo v interesu organiziranja delavske stranke.

Ta pojav je zanimiv in važen, ker se Indijski narodni kongres vedno bolj identificira z delavnimi masami in pričakovati je zategadelj od tega gibanja velike uspehe.

Počasi prihajajo na Daljnem vzhodu delavske mase v delavsko gibanje, toda prihajajo le, kar znači, da delavsko gibanje kmalu objame ves svet in da se bo kmalu delavstvo vsega sveta bojevalo za en cilj: osvoboditev iz mezdne sužnosti.

IZ PRIMORJA

Truplo šoferja Batika najdeno. Poročali smo o zagonetnem umoru pri Zagreju. Našli so tam na zapuščen cesti okrvavljen avtomobil brez šoferja. Med Zagrejem in morjem so orožniki in policijski agentje preiskali vse luknje, kotanje, kaverne, mlake in kanale pa zaman je bil ves trud. Sedaj pa je neka deklica v tolmunu kanala pri Foljanu zagledala možko truplo. Komisija je ugotovila, da je to truplo šoferja Batika iz Gorice. Rane na njegovi glavi so povzročili strel iz revolverja.

Slovenskih dijakov na srednjih šolah na Goriškem je bore malo. Šole so samo italijanske in slovenskemu učencu je stavljenih polno ovir pri sprejemu v šolo. Te dni je delalo v Tolminu izpit za vstop v gimnazijo šest učencev iz Sv. Lucije. Izpit je napravil samo eden, vsi drugi ne znajo dosti italijansko. Lahko ponove izpit v jeseni, toda da bi se do takrat naučili potrebne italijanščine, ni verjetno. Sistem pač zastavlja pot Slovincu do izobrazbe. Slovenske inteligence sploh ne sme biti več.

Ivan Kristančič, posestnik, gostilničar in trgovec v Višnjeviku v Brdih blizu Krmina je umrl nedavno, star 60 let.

V Ajdovščini se je vršilo dne 3. julija zborovanje delavcev tamošnje predilnice. Govoril je Nino Chiarelli, tajnik fašističnih sindikatov iz Gorice, o pogajanjih z lastniki tovarne glede točnega izvrševanja delavske pogodbe. Sprejeta je bila resolucija, ki zahteva vztrajanje, da se priznajo delovne pravice v prepričanju, da je vzajemno spoštovanje pogodb doseže uspešno sodelovanje med vsemi proizvajalci. S takimi in sličnimi frazami rešuje fašistični tajnik Chiarelli težke delavske zadeve med Slovinci. Chiarelli pozna posebno dobro v I. diraji. Nikjer se ni nič dosegel za delavca, pa tudi ne bo, ker je delavce v fašistični organizaciji v resnici brez vsakega svojega stanovskega zastopstva.

Kako sodi čehoslovski duhovnik o soc. gibanju

Čehoslovski župnik Reichenberger, vodja katoliške ljudske zveze in zaupnik nemških krščanskih socialcev, je v katoliškem glasilu "Der Deutscher Presse" povedal, kako misli o proslavi 1. maja. To njegovo mnenje je pa našlelo na različno priznanje, kar je napotilo župnika, da je napisal še drugi članek o istem vprašanju. Zaradi tega novega članka so se morali v klerikalnih vrstah dolgo ruvati, kajti članek je bil preložen precej kasneje in s previdno pripombo uredništva. To je pač razumljivo, če čitamo v članku sledeče: "Jaz smatram za kršansko dolžnost ponovno povdarjati. Vsak človek ima pravico do dostojnega življenja, t. j. za delo poštena plača, zdravo stanovanje in zadostni dopust. In če je ravno socializem, ki to vedno zahteva, je vendar ta zahteva krščanska. Mi moramo, po mojem mnenju, potegniti črto med kapitalizmom in krščanstvom in sicer zelo ostro črto. Zdi se mi to važnejše, kakor pa povdarjati, da si krščanstvo in socializem nasprotujeta, kakor ogenj in voda. Kapitalizem ni od boga postavljeni red. On je najhujši sovražnik krščanstva. On je maso izgnal iz cerkve. Mi moramo vsako zvezo z njim odklanjati in če si tudi kapitalizem izposuje imena "meščanski blok", "enotna fronta", ali podobno, v boju proti socialistom. Nale mesto je ob strani delovnega ljudstva, tam, kjer se zbira fronta borbe proti izkoriščevanju in zaslužniju ljudstva. Priti mora novi red... Strašno bodo posledice za cerkev, če se bo ona kot zaščitnica kapitalističnega gospodarstva sistema zoperstavila novemu redu. Tega mišljenja so tudi resni dunajski duhovni pastirji, ki smatrajo, da je bila parola in stališče Seipila pri zadnjih volitvah, težak pregrešek. Socialna prakcija je zelo intenzivna na delu, da odpravi socialne pridobitve zadnjih časov. Treba je samo zasledovati napade na socialno zavoranje, obratne svete in obremenjene gospodarstva itd. Če pojdejo krščanski politiki s socialno reakcijo, s taborem kapitalizma, bodo s tem samo prisilili krščansko orijentirano delavstvo, da si poišče drugo pot in druga politična zastopstva ali pa, da se pridruži v taboru socializma. V zvezi z vsem tem je pa tudi zahteva, da duhovniki v posameznih krajih ne smejo biti eksponenti politične stranke. Za mene je to razveseljivo zadovoljenje, da se v širokih plasteh širi prepričanje, da nismo niti potom božje in tudi ne cerkvene zapovedi dolžni in obvezni braniti sedanji obstoječi gospodarski red, ki je v svojih dnevno se izražajočih dejstvih brezsrčen in ostuden, nekrščanski in poganski. Po božji zapovedi ima vsak človek pravico do dostojnega življenja. V neobvičajni greh je: če se delovna moč sočloveka izkorišča za lastno obogatjenje. Jezuitski pater Trodl je podal na vprašanje: "Kako si naj pritegnemo dušo delavca?" sledeči odgovor: "Mi ne pridobimo sigurno duše delavca, če se mi za njegovo dušo agitatorično potegujemo. Tudi ne z bolesto-arčnim umiljenjem in milo dobrodelnostjo in tudi ne s surovo odklonitvijo socializma. Pridobimo jo pa z resničnim socialnim in apostolskim naziranjem, katero nas mora privesti k zavesti, da je delavec žrtve popolnoma nekrščanskega in tudi ne od boga zaželenega družabnega in ravnege reda, na katerega izpremembi je vsak katoličan dolžan delati." Tako omenjeni župnik. To je najbrže celo za krščanske socialce v čehoslovski republiki nenavadno močno, jasna in pogumna kritika. Za naše kapitalistične in reakcionarne klerikalce je pa to najbrže greh, blasfemija in zločin.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Spretna raba X-žarkov v boju zoper bolezn

Fotografiranje razkrije tajne bolezni. Zlomljenje kosti, rak, jetika, pljučnica in druge bolezni pogosto opažene zgodaj, da se jih odpravi.

Vsako je že slišal o X-žarkih, ali o pravilneje imenovanih Roentgenovih žarkih, ki jih je odkril nemški znanstvenik profesor Roentgen, kateri se ne vidi niti ne čuti. Vsekakor pa je on uspešnil fotografirati film tako, piše dr. M. J. Hubenay, da se potem tega filma vidi gotovo strukturo telesa, če se ga spremeni v aktinirani žarek.

X-žarki imajo neomejene vrednosti na trgovskem polju, kjer X-žarki pomagajo analizirati kristalizirane strukture, pline itd., s pomočjo spektroskopa.

Iz medicinskega vidika se je X-žarek razvil iz omejenega polja, da izslediti tuje predmete v telesu in v zlomljenih kosteh, na široko polje, ki vključuje spoznanje veliko bolezenskih procesov in pomaga zdravljenju številnih bolezni.

Skoro se nam zdi neumestno, da se prepusti navadnim ljudem, ki nimajo medicinske izobrazbe, rabiti te instrumente velike natančnosti. Medtem ko jim zakon ne dovoljuje delati diagnoze ali pa zdravliti bolezni, pa njihovo delo vseeno zadobi vzpodbude od strani gotovih zdravnikov, kateri poskušajo delati svoje diagnoze na bolnikih, katere pa so detrementalno ali nevarne, ker taki ljudje nimajo zadostnega treniranja niti izobrazbe. Pacienti pa seveda trpe radi takih poskusov.

Preiskava zlomljenih kosti, ki pokazuje pozicijo fragmentov, je stvar dnevnega praktiranja. Istotako se prav lahko ugotovi nepravilna lega kosti. V veliko slučajih preiskava z X-žarki tudi ugotovi take bolezni kot so, jetika, rak sarkoma in druge kostne bolezni.

Prav tako se mnogokrat lahko diagnosticira bolezn v glavi, v nosu in drugod. Bolezni, ki se nahajajo v prsih kot jetika, pljučnica in druge, so čisto dokazane pravocano z X-žarki, da se jih ob času zatre.

V mnogo slučajih povedo obisti, da je kakšna bolezen navzoča na telesu. To se lahko vidi z X-žarki. Obistni kamni se v 80 slučajih od sto vselej vidijo z X-žarki. Kamni na mehuru so tudi vidljivi s temi žarki, a vseeno ne tako kot obistni.

Zato pa je lahko vidljivo, da preiskava z X-žarki veliko pomaga medicinski vidi kakor tudi kirurški. Rabiti se mora z vsemi drugimi metodami, da se naredi uspešna klinična diagnoza. Različne posebnosti v preiskavah niso nasprotna ena drugi. Kadar se jih rabi previdno in pametno z razsodnostjo, nudijo vselej pacientu kar mu gre — postrežbo, ki je bolniku dana vestno in spretno.

Batinal ženo, ker si je ostrigla lase.

Washington, D. C. — C. L. Carr je bil tukaj večer poslan v zapor radi batinanja svoje žene, ker si je ostrigla lase. Sodnik mu je rekel, da tudi njegova žena si je ostrigla lase brez da bi njega vprašala, a je ni radi tega pretepal.

Nadškof prepovedal mešano kopanje.

Budapešta. — Tukajšnji katoliški nadškof je ob priliki otvoritve 18vega Kaiser kopalnice strogo prepovedal, da se v njem ne smejo kopati moški in ženske pomešano. Svoj ukaz je utemeljil na "moralni plačagi".

Klub ločencev, ki nočejo plačevati alimonijsa.

Chicago. — Tu se je organiziral klub ločencev, ki so se zakleli, da ne bodo plačevali alimonijsa svojim bivšim ženam. Naj pride kar hoče. Klub šteje okrog 50 članov in dr. Vernon P. Cooley je predsednik.

Semen Juškevič: SONJA SANJA

Ah, tista krasna cesta v Odesi! Prijateljce pripovedujejo mali Sonji, da je ondi vsak večer kakor na veselici, da vedno svira godba, da je tam zvečer svetleje nego podnevi, da so tam tako gospodski možki in da je vse tako razposajeno, da ni mogoče dopovedati. Prijateljce prigovarjajo Sonji, naj gre na ulice.

Glejte, ona tega nikakor ne bi storila; toda ulica jo vabi, pa tudi ne najde ničesar boljšega. Ali je sploh kaj boljšega? Nikar ji ne govorite: Pojdi v tvornico, v trgovino ali celo za dekle — ali pa — ne, vse to ni za njo. Povsod je isto.

Njena tovarišica je delala v tvornici, neka druga v trgovini, tretja v krojačnici in kaj je bilo na koncu? Ulica. Vse so postale pouličnice. Zakaj? Ker za ubogo deklico v Odesi ni drugega izhoda, kakor da gre na ulice.

Odkar ji je dvanajst let, jo zasledujejo možki, stari, mladi, debeli zakonci, drzni molojci, vsi ji govorijo prekrasne besede... kaj naj se torej ustavi? Doma je vse tako žalostno. Evo bolelega deda, ki že dolgo ne more nič zaslužiti — vzdrževati ga je treba. Evo slepe babice, ki po ves dan za pečjo sedi in tudi njo je treba na kupu rediti. Mati na trgu sadje prodaja, kako naj bo potem doma veselo?

Moški postopajo za Sonjo. Ali si je moči misliti, kako je težavno upirati se zapeljivcem? Saj ona ne more nič zato, če ji ugraja, kadar ji dvorijo; če jo radosti, kadar se možki za njo ozirajo, ji delajo poklone. Lani, ko ji je bilo komaj štirinajst let, se ji je zdelo to nerodno in sitno, takrat je še bežala, se kam skrila, na samem ihtela, zdaj pa jo vse to zanima.

Babica ji očita, češ da je liza, sladkosneda. Hej, kdo pa ni sladkosneda? Za ploščico čokolade bi dala vse. Če ji kdo ponudi kak obliček, ne more odbiti. Od zore do mraka bi se slastoustila. Kaj more ona za to?

Rada tudi gleda v zrcalo, pa to se ne sme. Vse je zabranjeno, prepovedano. Sama ne ve zakaj, ampak tako prijetno je to. Jajčast obraz ima, v ogledalu ga mora motriti. Visoko čelo ji je Bog dal in majhna ušesa, nje pa neznansko ugrajajo majhno čelo in jamice v lilih, kakor njeni drugarici Jenči. Nosek je tenak in raven, Sonja pa bi rada imela orlovski nos, tako ji je povšeči orlovski nos. Zobje so ji beli ko sneg, lepi. In veste li, kaj je najzlaša na Sonji? Oči. Te oči so velike in otožne in pri tem docela nedolžne. Vse ji govorijo: Sonja, kako krasne oči imaš!

Lasje so ji svetli, ne pregošti in ves obrazek je tako dražest.

Večeri se. Sonja sedi pri oknu, strmi v somrak in dozdeva se ji, da ždi nekdo poleg nje in da mu ona vse pripoveduje in vprašuje za svet in da ji neka roka lahko gladi lase.

Pod oknom se razprostira dolgo, zamazano, sivo dvorišče. Spodaj skripajo lesena vrata. Preko dvorišča visi težko, nebo polno snega. Tedaj zaplapola lucca pri modiatki.

V zobi se začujejo lahno stokanje. Sonja se okrene in reče potihem: "Dedek, tak nehai no! Čemu stočš? Saj jaz ti ne morem pomagati. Nihče ti ne more pomagati, nihče!"

In zopet zre na dvorišče. Vsa okna so razsvetljena. Dvorišče samo je popolnoma temno, tako mrko, da neha več ne razločiti. Pa tudi lesa leži v temni. Ali tam ob lesi sedi Maršik in čaka Sonje. Lepe, črne brke ima, oči so mu kakor črne masline in poljubljati zna. Vendar Sonja se ga boji. Ozira se v zvezde, proti mračnemu svodu, in rahlo trepetanje ji stresa život. Z rokami se je objela za kolena, zguglje z gornjim delom telesa, kakor bi opravljala tiho molitev.

Rodila se je na dvorišču, kamor zdaj bulji. Tu je umrl njen oče, o katerem babica pripove-

duje, da je imel trgovinico in da je bil veseljak... Sonja je vstala in prisledla k dedu. Ded je ležal na lesenem zaboju. Oguljena odeja, s katero so ga pokrivali, je bila zdrknula na tla in zaman jo je skušal pobrati. Ej, ko bi ne bilo starega očeta, ona ne bi niti vedela, da je Bog na svetu. Stari oče jo je učil moliti. In sleherni noč odžebra še dandanašnji svojo staro molitvico, saj ne moreš vedeti, ali ne boš v spanju umrl.

V čumpani je trda tema. Tudi na dvorišču ne moreš nikogar več razpoznati. Tako ji je pri srcu, kakor da sta z dedom sama samcata na svetu.

Kako je tu dolga! Bože mili, če bi vi znali, kako se je naveličala in kako se čuti osamelo! Rada bi doživela karkoli, bila tamkaj, koder je zabavno, koder odmeva godba — pa mora čepeti tukaj v mrakotni izbi. Pogreza se v sanjarije in vidi razkošno cesto s kinematografi, kavarnami, gospodskimi restavrantji, zastavnimi možaki. — Izločena okna se lesketajo, toliko električnih žarnic se iskri, možki v krznih pohajkujejo za deklicami, človek obstane pred izložbo, napravi poznanstva, potem ga kam povabijo. Tedaj se prebudi iz svojih sanj, uzre temno stanoč, odide na mračno dvorišče, sede na klop in sanja o bodočih, boljših časih.

(Ruški pisec Juškevič je preminul letos avgusta meseca v Parizu v svojem 59. letu. To je odlomek daljše povesti.) D.

Dvojica ostavila otroka.

Chicago, 21. jul. — Včeraj zjutraj je nepoznana dvojica pustila pred vrati hiše na 1532 So. Sawyer aveniji tri letnega dečka in štiriletno deklico, ko se je pripeljala do tam s taksijem, nakar je voznik taksija jadrno pognal naprej. Ženska je še rekla, ko je ostavila otroka, "sedaj vaju vidiva zadnjik".

ISČE SE.

S. S. M. P. dr. "Vijolica" išče naslov rojaka Fr. Berce, kateri je pred letom dni živel na 1659 W. 21st Street, Chicago, Ill. Rojake prosim, če kdo ve za njegov naslov, da mi to naznani, zakar se že vnaprej zahvalim; a ko bi pa on sam ta oglas čital, prosim, da se takoj prijavi društvenemu tajniku na naslov: John Potlak, 490 Scott St., Milwaukee, Wis.—(Adv.)

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravnistvu Prosveta, da so lahko točno vredni imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošlje glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravnistvo ne dabi. Torej je zelo važno, da vsi pošljete na nalašč zato pripravljene listin vse naslove upravnistvu Prosveta posebej. Upravnistvo ujudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. Philip Godina, upravitelj.

ZDRAVLJENJE BOLANIH NOG

Odprte rane, ulcena, napete ille in kožne bolezni se lahko zdravijo doma med vašim delom. Pišite po brezplačno knjižnico "Kako zdraviti bolne noge." Opišite vaš slučaj bolezni.

A. C. Liepe Pharmacy, 1436 Green Bay Av., Milwaukee, Wis.

BEZNAJMIK PREDSED SLOVENSKE ORGANIZACIJE V CHICAGO.

Mladinski oddelk društva S. N. P. J. v Chicagu, pisknik v La Grange parku, Forest Preserve, dne 31. julija. Pioneer, Pisknik dne 14. avgusta v Widmarjevem vrta, Willow Springs, Ill.

Zveza slovenskih organizacij, pisknik dne 21. avgusta pri Johnu Widmarju, Willow Springs. Pioneer, Pisknik dne 11. septembra v Clarendon Hillu, Ill.

Veseliča društva Pioneer dne 1. oktobra v auditoriju S. N. P. J. OPOMBA: Ako priredita Valoga društva ni označena v gornjem seznamu, sporočite datum in druge podatke na naslov: JOHN PUTZ, 1834 S. Racine Ave.

SKOZI ŽIVLJENJE...

Janko Tolman.

V TUJINO

(Dolje.)

1. 9. 1914.

Boj divja na celi črti. Sovražnik je v premoči. Umaknemo se nazaj do Izdebnja. Lahni veter nam rosi za uspačko pohlevni del.

2. 9. 1914.

Cete so se umaknile. Sam z dvema možema sem v vasi Izdebnja. Za hrbtom imamo naše topove, ki bruhaajo celi dan. Tudi ruski odpravljajo, v našo akodo malo prekratko. Blizaje

hiše gorijo, vroče je, da ne moremo vaditi. Aparat prenese mo na prosto, a nič bolje. Železni drobi letijo po zraku.

Sedim za nekim skedajem, ki je toliko cel, da mu je samo streho odneslo. Vroče je in hiše se podirajo. Po zraku plava tisoče in tisoče leker. K meni se tisti mlado ruko dekle, edino živo bitje razen nas treh v vasi.

Bojim se te, deklica. Iz oči ti gleda sifila. Ni mogoče več zdržati. Pustimo vse ter bežimo. Z bogom, dekle. Bojje za te, da pogineš med razvalinami.

Po zraku ruje. Na tla! Prst mi je zagnalo v oči. Za mano je zajakalo — samo za hip. Tovaršila je raztrgala, sedaj sva samo še dva. Prostrano polje, nikjer žive duše, samo razkropljeni konji žalostno rezgetajo. Oblačno nebo, dela se tema, tam zadaj ustajajo ruski vojaki.

Hitro naprej, ven iz pekla.

Ob enajstih dospemo do mesta Žolkeveke.

Turobin, 4. 9. 1914.

V jutro imamo ob štirih "alarm". Do kofe sem premočen. Celo noč je šel del in jaz sem spal tako trdno, da se nisem zbudil. Vaj udje so mi trdi, zabje šklepetajo, komaj prilezem

vo ni pričakoval, da se bo tako končal njegov izvrstni govor, skušali so napraviti mir, pa njih trud bil je zastoj. Moj sosed, ribji trgovec, je skočil četo v gospoda Ratča.

Umoril si dekle, prokleti nemčur, zakril je nad njim in zamahnil s pestjo; — policija si podkupil, a zdaj se kolatiti!

Pritekli so natakurji.

Kaj se je še dalje godilo, ne vem; jaz sem hitro zgrabil kape in bežal odtod! Pumnim samo, da je nekaj zapokalo, da so po lasih, bradi in obleki starca v kamelotakem plašču visela slaniška rebra, popovski klobuki so letali po sobi, blede Viktorjev obraz se stiskal v kot, in močna roka vlekla neko rudo brado.

To so poslednji moji vtisi, ki sem jih odnesel od te "sedmine", prirejene po prijaznem Sigismundu Sigismundoviču v spomin uboge Suzane.

Ko sem se malo oddahnil, sem se odpravil k Fustovu in dopovedal sem mu vse, kaj se je zgodilo ta dan. On me je poslušal, ne vadilni vsi glave, dejal je obe roki pod nogi in zajekal: "Oh, uboga moja, uboga moja!" in zopet se je ulegel na divan in obrnil mi hrbet.

Cez teden je prišel zopet k sebi in hvel je kakor poprej. Poprosil sem ga za Suzanin zvezek v spomin in dal mi ga je, ne da bi se bil kaj branil.

XXVIII.

Minulo je nekaj let. Moja teta je umrla in jaz sem se iz Moskve preselil v Petrograd. Tja je bil prišel tudi Fustov. Vstopil je v službo pri finančnem ministru, videval sem ga le redkokdaj, pa na njem nisem videl nič več posebnega. Uradnik je bil tak, kakor drugi! Če je šel živ in neosenjen, se najbrzi tudi do zdaj ni nič izpremenil; strudi in lima, vedno podira srca, kakor poprej in rše Napoleona v vijavni uniformi v albume svojih prijateljev. Nekoč sem moral po opravih potovati v Moskvo. V Moskvi sem zvedel, reči moram, v mojo veliko začudenje, da so se odnošaji gospoda Ratča obrnili na slabše; soproga mu je res povila še dva dekca, katere je dal on, "trdi Rus" krstiti za Brjačeslava in Vječeslava, pa hila mu je pogorela, pristiljen je bil odpovedati se službi, najbrzi se skrbi mu je pa napravil njegov stariji sin Viktor, ki se nikakor ni mogel izkopati iz dolgov. Ko sem bival v Moskvi, sem slišal, kako so se nekoč v družbi jako neugodno in razdaljivo razgovarjali o Suzani! Jaz sem poskušal braniti spomin nesrečne dečke, kateri je še usoda odrekla to, da bi jo pozabili in je ne bi obrekovali, pa moji dovodi niso napravili nikakršnega utisa na poslušalce. Enega izmed njih, nekoga mladega dijaka sem vendar omečil. Ta mi je poslal drugi dan neko pesem, katero sem sicer pozabil, samo zadnje štiri vrstice so mi ostale v spominu:

"No! nad bratrančjo mogilo
Na smolniti gini kleveti ...
Ona trevnosti prirak milij
I šteti nadgrobne cvetile!"

To je:

En nad zapuščenim gomilo
Umaknil si glas klevete
Razlila podoba mila
In pa nadgrobne cvete.

Jaz sem prečital to pesem in nehote sem se zamislil. Podoba uboge Suzane je odvela pred menoj; zagledal sem se zopet v zamrzneno okno v moji sobi; vzpomnil sem se tega očesa, tega viharja, besedi in plakanja. Premisljeval sem, kako bi se dala objasniti Suzanina ljubezen do Fustova, zakaj je ona tako hitro obupala? Kako, da ni hotela počakati, in slišati bridke resnice iz ust ljubljenega človeka? Kako je mogoče kar skokiti v brezno? "Zato, ker je tako strastno ljubila Fustova," poroče mi morda kdo, "ter ni mogla prenesti najmanjšega dvoma o njegovi udanosti in spoštovanju do nje." Morda, morda pa ona ni tako strastno ljubila Fustova in se ni motila v njem, a postavila je v njega samo poslednje upanje in se zato ni mogla sprijazniti z mislijo, da se ta človek na prvo obrekovalčevo besedo obrne od nje. Kdo morda poroče, kaj jo je ubilo, ali raztaljeno samoljubje ali falost, da se ne more izkopati iz neprijetnega položaja, ali pa spomin na ono prvo, lepo, resnično bitje, kateremu se je v jutru svojega življenja s takim veseljem udala, kateri je bil tako globoko zaverovan v njo in jo je tako spoštoval? Kdo ve? Morda se je že to trenutje, ko se je mešalo zdelo, da je na njenih ustnih zasneli klic: "On ni prišel!" morda se je že takrat veselila, da je šla sama k svojemu ljubemu Mihailu? Skrivnosti človeškega življenja so jako temne, in najtežje se izmed njih da razjasniti ljubezen ... pa vendar še zdaj, ko se mi v mislih prikaže Suzanina podoba, ne morem, da je ne bi obdaloval in ne želim se na usodo, ter moja ustna nehote šepetajo: "Nesrečnica! nesrečnica!"

(Konec.)

do ognja, a dim mi nese v oči, da se mi vedno naprej sože.

Turobin, 4. 9. 14.

Dobim povelje postaviti telefonske zveze na neki grič nad Turobinom. Naši topovi stojijo tam ter mejejo užigalne granate na nesrečno mesto, ki začne kmalu goriti na devetih krajih. Javim poveljniku artilerije zvezo z divizijo, nakar vori pet minut, da povelje in topništvo odjedi v diru.

Zopet smo sami sredi gonda. Popolna tema je, ne ni res, tam v dolini svetlo mesto, veličastno, vredno kine posnetka. Tisoč skoro lesenih hiš v morju plamena. Vse tiho, a tam doli vije roka tri tisoč prebivalcev. Plod črne življenja je uničen. Z nami johanjo gundovi. Zdi se mi, da sem Nara, ko gleda goreči Rim. Ob polnoči dospemo zopet do našega oddelka, kjer dobimo malo črne kave, potem pa na noge in bežimo nazaj proti Austriji.

Dnevnik brez datuma.

Ze tretjo noč smo na nogah, brez spanja hitimo nazaj. Dolga kolena, vsa smešana, polna razlihanega trenja, kavalerie, ropotanje vozov, vmes pa otožna pesem Bošnjakov.

Proti jutru pridemo zopet do pomirila prve bitke, kjer imamo četrte ure počitka. Ze ležimo vsi v najlepšem spanju. Z zlato tihano nebesna modrina nas pokriva, za blazino trava, ter hladna rosa nam polzi po usnemih obličja. Odmov trombe in zopet v diru nazaj, po slabih peščenih potih, skozi temni stoltni gund, vedno dalje celi dan skozi gund.

Proti večeru nam zablisti črna-rumena barva nasproti, zopet smo v Avstriji. Jaz sem nezrečeno vesel.

Vstavimo se v neki vasi, ime sem pozabil, ker pišem dnevnik nekaj dni pozneje. Tu spim pod nekim vozom; še precej dobro.

Dnevi vedno enaki, bežimo! Oblike hram strgano in zamazano, iz črtiljev gledajo prsti. Vedno dalje skozi mesta in vasi.

Začelo se je hladno, delevno vreme. Listje pada, zapoznele cvetke povelajo glave k tlom, narava žaluje.

Danes, 25. septembra, 1914, začne delevati ponoči. Vstanem več premočen kmalu v jutro. Nedejaje. Žalosten se naslonim na neko drevo, duh moj pa splava zopet enkrat v domačo vas. Spominim se srečnih mladostnih dni. Dasi telo utrujeno, izrabljeno, obraz rumen, oči udre, duh pa je še v edno zveč. V daljavi me objema majka, se mi smejlja nevesta ter kliče: priidi zopet!

Vedno gosteje padajo dežne kaplje ter me predramijo iz o-motice — nazaj se glasi povečje. Pot se vleče, hladni veter veje skozi prazno drevje, čakati moramo v gosu dve uri, da je cesta prazna pred nami. Cutim kaplje, ki polzejo po koži, mrzle po celem telesu. V noge me zebe, podplatov nimam. Tetki črni oblaki se pade pod nebom, grozijo, da nas bodo požrli. Vsačem se pod drevo, toda prišel sem iz dežja pod kap. Telo mi je otrpelo, toda nazaj nas vede blatna cesta.

Proti večeru pridemo do nekega grajskega posestva, kjer ne čakam kosila, se boje vlečem v smrdljivo slamo, ker imam ob eni ponoči službo.

Mraz me trese. Sedim na kamnitem tla. Ure teko počasi.

Dnevi povsem enaki, pusti jesenski, delevni dnevi.

Dospemo v Tarnov. Armada je skopnela, kakor smeh na spomladanskem solncu. Najboljši čet v celi Evropi ni bilo več, potrie so jih ruske stepe. Škoda mladih fantov in moč.

(Dolje prihodaj.)

TAKOJ SE PRODA

v starem kraju posestvo v Jugoslaviji pri Celju. Posestvo obsega iz: 4 sobe, kuhinja z vodo-vodom, klet in štale, dva orala in pol zemlje, 15 minut hoda do železniške postaje, poleg okrajne ceste. Hila se prilagodi na obrt. Proda se po nizki ceni. Za več pojasnila o tem, obrnite se na: J. Gonia, 13 Essig Street, Salem, Mass. (Adv.)

NAZNANILLO IN ZAHVALA.

Žalostnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem, da nam je nečluba smrt pobrala iz naše srede našo ljubljeno teto

NEŽO GLORJOZ.

Umrila je 29. junija 1927. Boledala je dlje časa na feločdni bolnici, kateri je tudi podlegla. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu na tukajšnje pokopališče na Camerona Bottom. Rojena je bila 21. jan. 1862 v Rajenburgu, na Spodnjem Štajerskem. Na tem mestu se iskreno zahvalimo vsem prijateljem in sosedom za dano pomoč in tolažbo in sicer: mr. in mrs. Joe Zuray, mr. in mrs. Alois Krevel, mr. in mrs. Tony Bogataj, mr. in mrs. Joe Tomajin, mr. in mrs. Karl Vehovec, mr. in mrs. Joe Koomach, mr. Frank Korelec, mr. Charles Kostec, mr. Martin Planinc, mr. in mrs. Andy Simon, mr. in mrs. August Tirabasi, mr. in mrs. Angelo Fumeri, mr. in mrs. Charles Genoe in vsem drugim, ki so prečuli ob njenem mrtničnem odra in so prinesli ji v dar krasne vence in cvetlice. Hvala lepa tudi mr. in mrs. Joe Kele iz Strafford, Pa. za krasni venec pokojnici v zadnji poizved. Srčna hvala mr. Franku Sperebkle in mr. Louis Keršiču tudi iz Strafford, Pa., za udeležbo pri pogrebu. Draga teta odšla ste od nas za vedno, ostane pa nam v spominu v naših srcih. Počivajte v miru in lahka naj vam bude ameriška zemlja. Žalajoči ostali: Antonija Simon, nekakinja. Alton Simon in otroci; vai v Hillwood, Pa.

Doe darili

za nove naročnike

Kdo se potrdi v redni karni in doli čez polnoči ali čez celotno noč, v dnevnik "Prosveta" in polje celo vate upravičeno, doli krasno samostojno pisalo pero

in

avtomatični svinčnik

z lipin škatli znakom S. N. P. J.

SLOVENSKO DEKLE

se lile za razna domača dela. Imam "boarding house" in "soft drink parlor". Dobra plača za pošteno dekle. Oglasite se osebno ali pismeno na naslov: John Spental, 910 Indiana Ave., Sheboygan, Wis. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Zaopazje (June 30-1927) pomni, da vam je naročnik potekla ta dan. Posvetite jo preučevanju, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljeno, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljeno vlad upravnika naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dristveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.00. Član S. N. P. J. doplačuje \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člano \$4.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vso leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evrope \$1.70. Član doplačuje samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami plačate na naših:

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski List svojem prijatelju ali sorodniku v domovini? To je čisti dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovini.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 622 strani, trdo vezana, vredno svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angliška Slovnica—samo posluš in lahko razumljiva knjiga za učence angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakaj Higonatije—tolkaj naravne nakone in splošni razvoj, knjiga iz katere znate črpati mnogo naukov za talo in duševno dobro \$1.50
- Paier Mahavetara—V Kabaneta—slabotna povest in življenja ameriških francoskanov, in dolivljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50
- Zajednici—resnična povest in prava ilustracija doselej skrivljeno dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jamie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovali pa Ivan Molek \$1.00
- Zapiski S. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo 50c
- "Hrčkovci"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo 25c
- "Informator"—knjižica z vsami potrebnimi podatki o S. N. P. J.—samo priporočljiva za člano—stane samo 20c

Pišite panje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA
ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE
NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA